

[Home](#) [PIAȚA BANCARĂ](#) [IFN](#) [MACROECONOMIE](#) [PIAȚA DE CAPITAL](#) [ASIGURĂRI](#) [BUSINESS](#)

[e-FINANCE](#) [TOP](#) [ABONAMENTE](#) [CONTACT](#)

[Home](#) > [LEADERSHIP](#)

Cercetarea economică românească ne plasează la “jumătatea nivelului Africii”

Interviu cu Sebastian Buhai, cercetător științific asociat, Swedish Institute for Social Research, Stockholm University

0 Moise Norel februarie 28, 2018 1:48 pm

EXCLUSIVITATE

Sebastian Buhai, un clujean care este astăzi reputat cercetător științific asociat la Swedish Institute for Social Research, Stockholm University, ne oferă în ediția curentă un diagnostic sumbru, chirurgical determinat, al situației cercetării și educației la nivel economic din România. Și, se întreabă retoric, dacă aceasta ar merita măcar nota 1, pe o scară de la 1 la 10.

Pentru început mi-aș dori să faceți o succintă radiografie a stării de sănătate a mediului academic din România, în general, și a cercetării, în particular (evident, cu focusare pe cercetare economică). Cum se văd ele din afara țării? Pe o scară de la 1-10 unde ne-am plasa în acest moment? De ce ați optat pentru un sistem nordic?

Toate lucrurile despre care mă întrebați aici au mai fost atinse de mine și de alți colegi ai mei de-a lungul timpului, au mai fost mediatizate pe larg și se cunosc destul de bine de cei care ar trebui să schimbe lucrurile, inclusiv la nivel înalt administrativ în cercetare/ învățământ superior sau la nivel politic. Ați putut observa însă că nu s-a schimbat și că nu pare să se schimbe nici în continuare mai nimic în bine! **Și *nu* e din cauza vreunei** asimetrii informaționale din partea celor (foști sau actuali) responsabili din interiorul României: e vorba, din păcate, atât de **lipsa aptitudinii**, cât și de lipsa atitudinii, la nivelul acestor decidenți. Revenind însă la întrebarea dvs de aici: cercetarea științifică autohtonă se află într-o stare cancerigenă avansată și ireversibilă, fără putință de stabilizare și recuperare decât în urma unei intervenții chirurgicale fundamentale, fără precedent la noi.

Rămân la părerea, susținută și de analizele mele recente, că acest diagnostic este și acum același, și asta în special în Științele Economice. Nu are rost să ne amăgim: trebuie acceptată realitatea așa cum este, pentru a conștientiza de unde trebuie să plecăm în orice act reformist. Mă voi axa de acum înainte pe Științele Economice, deci fără a pretinde că tot ce spun e generalizabil și la alte Științe, unde avem de-a face cu un adevărat univers paralel, în care se încurajează pseudoștiința, submediocritatea și maculatura în general, în detrimentul valorii, în detrimentul performanței științifice. Statisticile directe, foarte simple, pe care le-am prezentat în **Buhai et al (2016)**, o lucrare cu 9 autori din țară și din străinătate, prezintă exact și foarte direct cum stăm: inter alia, suntem la “jumătatea nivelului Africii”, sub unele țări precum Camerun, Ghana, Nigeria, Uganda, Trinidad-Tobago, Sri Lanka, la calitatea publicațiilor în Științele Economice, oricum am evalua această calitate, prin orice indici recunoscuți și folosiți în mediul academic internațional (de exemplu, conform

ISI inCites sau conform Scimago etc.). Mai mult, criteriile naționale de evaluare/ promovare academică existente până nu demult (cu ceva schimbări, dar fără implicații practice, de la sfârșitul lui 2016) nu permiteau nici măcar valorilor de top mondial, crema cremei în cercetare economică, chiar câștigători ai Premiilor Nobel în Economie, nici măcar să “candideze” pentru poziții de profesor. Asistăm deci la o izolare completă a sistemului, la o închidere ermetică în fața a tot ceea ce înseamnă criterii normale, internaționale, standarde recunoscute în orice universitate/ institut de cercetare care se respectă. Cam ce notă credeți, deci, că aş putea da acestui sistem?

Când ești la jumătatea nivelului Africii, calitativ, când toți profesorii plini de Economie din țară, împreună, au o pondere calitativă sub 2 (două) norme de Fellow, la un institut cum e Tinbergen Institute în Olanda (sau în multe alte universități de top 300), și asta în condițiile când ești o țară admisă de mai bine de un deceniu în Uniunea Europeană, meriți oare măcar acel minim 1, pe scara 1-10?

Părerea mea, cu tristețe, este că nici vorbă. I-aș îndemna pe colegii mei din țară, chiar dacă fac parte de mult din sistem— și deci admit unele circumstanțe atenuante în ieșirile lor publice (de altfel, mult prea rare!)— să fie realiști și, în primul rând, să nu se mai amăgească pe ei înșiși. Iar insulele acelea de excelență la care unii dintre colegii din țară uneori mai visează în mod public sunt doar insule de decență, cel mult, ceea ce e complet altceva! Situația este, ad litteram, dezastruoasă, și se îndreaptă spre mai rău.

Mă mai întrebați de ce am optat pentru „un sistem nordic”: după cum voi explica și mai jos, sunt în acest sistem actualmente mai mult prin prisma deciziilor optime luate în cuplu, împreună cu soția mea. Altfel nu aş putea spune că prefer neapărat sistemele nordice (unde sunt foarte familiar cu Suedia și Danemarca) celor din Europa de Vest continentală (sunt familiar de exemplu cu Olanda, dar și cu Franța și Germania) sau celor din Anglia, sau SUA, unde iarăși am petrecut câțiva ani. Există în fiecare caz avantaje și dezavantaje (despre unele din acestea vorbesc și mai jos). Toate aceste sisteme sunt sisteme inteligente, mature — care chiar dacă sunt destul de diferite, când ajungem la anumite detalii organizatorice (și diferențele sunt inclusiv instituționale, în aceeași țară, deci nu e doar vorba de diferențe între sisteme naționale/ regionale, sau public/ privat etc.) – toate asigură promovarea excelenței și performanței în cercetare, în primul rând, aceasta împreună cu asigurarea unei baze puternice și a unor condiții mult peste

decentă. Plus “predictibilitate” și opțiunea de finanțare pentru proiecte de cercetare pe termen lung, pentru cei care doresc cu adevărat să facă cercetare științifică!

Ce a contribuit la luarea deciziei Dvs. de a pleca din țară? Ce anume nu vă permitea să vă dezvoltați așa cum vă doreați?

Decizia mea de a pleca din țară nu a fost neapărat din cauza unor „lipsuri” la data respectivă. Am plecat imediat după liceu, cu o bursă completă pentru studii universitare în Olanda. Încă eram departe de a mă gândi deja că voi ajunge în „cercetare”, deși aveam oarecare pasiune pentru diverse științe. Dar pentru că suntem la acest subiect al migrației științifice, al mobilității cercetătorilor, aș dori aici să subliniez că este foarte important ca cercetătorii (și studenții, fie undergraduate sau graduate, în general, de altfel!), să aibă cât mai multă mobilitate, să cunoască cât mai multe regimuri diferite. Asta face parte din maturizarea individuală până la urmă și este o condiție sine qua non pentru a ajunge, să mă întorc la contextul de față, să faci cercetare de performanță la un moment dat. Deci oportunitățile acestea trebuie fructificate, toți ar trebui să aibă o perioadă de exchange în afară, în alte părți. Cu alte cuvinte, nu e nimic rău în „a pleca” și nu trebuie să vedem aceste decizii doar în mod negativ, cauzate de exemplu de ceva ce nu am avut în țară.

Eu am plecat voluntar, fiindcă mi s-a oferit șansa să studiez la ceea ce era atunci numit „Oxfordul Olandei”- University College Utrecht, nouă ramură internațională de prestigiu, pe modelul liberal arts college, al Universității din Utrecht. Evident, ex post, conștientez că foarte multe din ceea ce am realizat în afară ar fi fost imposibil de realizat în interiorul țării, exact pentru că accentul nu este pe calitate, pe performanță, pe excelență în învățământul superior și în cercetare, ci, dimpotrivă, în detrimentul calității, demotivând performanța. Aș putea menționa/ lista mai multe aspecte aici, dar mă voi limita doar la aspectul doctoratelor. Dacă nimeni nu publică la un nivel minim vizibil conform criteriilor internaționale, în disciplina ta, cine poate să te îndrume, cine poate să-ți fie conducător de doctorat? Și gândiți-vă la acest cerc vicios în care generații și generații ajung să fie extrem de prost pregătite, nemotivate, fără ambiția și pregătirea necesară unui cercetător performant, exact pentru că au „crescut” strict în interiorul sistemului.

În 2005, împreună cu un „brainstorming team” de cercetători din alte discipline, unii dintre ei membri ai Asociației Ad Astra sau ai Forumului Academic Român, am scris, foarte concis, dintr-o perspectivă standard internațională, un document destul de general intitulat „Renașterea Prestigiului Doctoral”. Ei bine, la mai bine de 10 ani de atunci, miniștrii și secretari de stat recent discuta încă despre unele lucruri care ar trebui implementate în viitor (inclusiv o evaluare profesionistă a școlilor doctorale etc.), despre care noi deja scriam, inclusiv cu foarte clare sugestii de implementare, deja în 2005! Asta explică de ce au plecat și pleacă în continuare din țară mulți dintre cei mai performanți.

Care au fost erorile ce au condus la această stare deloc lăudabilă a educației și cercetării în România? Puteau fi acestea evitate? Ce se poate face acum pentru a opri măcar degradarea continuă?

Colegii mei din țară se feresc să spună clar și răspicat cine sunt vinovații, dar aceștia se cunosc, practic toți îi cunoaștem, iar ei știu la rândul lor că îi cunoaștem. Să rezum, pentru că am mai scris și am vorbit mult pe aceste teme, când cel care te reprezintă în afară ca instituție științifică, cel care are la discreție puterea de a seta reguli și criterii etc., este cineva invizibil, fără vreun merit științific internațional, fără vreo minimă reputație la nivel internațional în breasla sa, ba chiar prezent pe liste internaționale de plagatori, ar trebui să știi la ce să te aștepti și ar trebui să poți să îți explici stagnarea și uneori chiar regresul cu care suntem obișnuiți.

Putem face vreo reformă doar de jos în sus, cum mulți sugerează? Am ajuns să mă îndoiesc profund de șansele de succes ale oricăror inițiative născute din popor! Cu toate că există mulți oameni de valoare în România care, în pofida situației, în pofida celor care decid și implementează criterii absurde, încearcă tot ce pot să mai facă cercetare și să ajute și pe alții— am ajuns la concluzia că e nevoie de o revoluție de catifea, în urma căreia cei care nu au ce căuta în cercetare/ învățământ superior ar trebui să fie constrânși să se dea la o parte (cum s-a întâmplat în unele instituții din Spania sau Italia mai recent, sau în Olanda academică acum deja mulți ani, etc.).

În momentul când miniștrii educației și cercetării, rectorii universităților noastre, decanii facultăților de profil, șefii de departament etc., vor fi oameni respectați “internațional” în breasla lor, indiferent de preferințele lor ideologice și deci de care partid sau grup politic îi propune și susține, la urma urmei,

pentru acele funcții, ei bine în acel moment vei avea siguranța că acei oameni vor avea o mai bună idee asupra a ceea ce trebuie să facă. Și ce trebuie să facă e, la urma urmei, dezarmant de simplu: pur și simplu trebuie să plagieze sistemele perfect funcționale, experimentate, din alte părți. Toată lumea vorbește acum, până la obsesie, de a urca în diverse topuri, în ierarhii academic internaționale, generale sau per discipline științifice: ei bine, decideți unde vreți să vă situați, ca instituție, în următorii 10 – 25 de ani și copiați/emulați structura organizatorică și regimul de funcționare ale instituțiilor care au ajuns și se mențin în prezent acolo. Totul este cunoscut, totul este public, toate aceste informații pot fi găsite fără efort prin câteva click-uri de mouse.

Există soluții complementare, pe lângă reformarea instituțiilor și universităților existente în instituții-elită plus restul, se pot face și instituții noi, de la început funcționând sub standarde academice la cel mai înalt nivel internațional: Banca Națională a României ar putea și ar trebui, de exemplu, să facă un asemenea Institut Român pentru Economie și Finanțe, după exemplul Băncii Centrale a Italiei (cu institutul EIEF în Roma) sau al Băncii Centrale a Spaniei (cu Institutul CEMFI în Madrid). Cel mai important lucru care ar trebui însă să se întâmple acum, pentru a vedea totuși o schimbare cu implicații practice, o ieșire la liman, și nu o tranziție nouă din lac în puț, ar trebui să fie o schimbare de atitudine la cercetătorii români din interiorul sistemului (și din nou, mă refer aici în particular la economiști). Mai ales la cei care au acea motivație, acea dorință intrinsecă de a face cercetare adevărată: trebuie să vă cereți drepturile (dreptul la condiții de muncă decentă, dreptul de a fi evaluat, premiat, promovat în acord, și nu în complet dezacord, cu criteriile internaționale s.a.m.d.) în mod public. Trebuie să înțelegeți că pasivitatea nu este o alternativă. Noi, cei din afară, suntem alături de cei din țară (și am arătat asta inclusiv prin inițiative foarte concrete și deja cu tradiție și reputație, din genul conferințelor științifice ERMAS, sau prin diverse forme de colaborare individuală cu universități românești), dar avem nevoie de punctul acela de sprijin din interior pentru a produce schimbări cu urmări practice.

Cunoașteți foarte bine sisteme de educație din mai multe state, iar cel din Suedia vă e poate mai familiar decât cel din țara natală. Cum ar putea fi catalogat sistemul educațional suedez – ce puncte tari și ce puncte slabe are? Ce are special mediul academic american astfel încât să fie atât de greu de concurat cu el, nu pentru România, ci pentru state cu tradiție mult mai mare, cum este Suedia?

Cunosc suficient de bine sistemele de învățământ superior și cercetare din mai multe țări, având experiență la propriu în mai multe universități/ instituții de cercetare din diverse locuri în Europa sau SUA. Sunt astfel familiarizat cu contextele academic/ universitare ale Olandei, Danemarcei, Suediei, Italiei, Portugaliei, Angliei sau SUA. În minicursul meu din noiembrie anul trecut predat la Cluj am comparat, de altfel, starea cercetării în Științe Economice la nivel European — inclusiv particularizând pe anumite țări — cu cea din România, și am discutat și „relația de emigrare-imigrare a creierelor” în timp din Europa către SUA și invers, mai recent, la care iarăși vă referiți în întrebare. Evident există diferențe între universități/ instituții de cercetare și în “interiorul acestor țări”, deci nu întotdeauna putem vorbi despre un sistem educațional/ de cercetare „suedez” sau „american”, acestea fiind de obicei mai mult stereotipuri asociate cu aceste țări. De exemplu, chiar și în cazul Suediei, unde învățământul superior este în marea majoritate public și probabil v-ați gândi la oarecare omogenitate în ceea ce privește structura organizatorică și managementul universităților, există și instituții de învățământ superior private (de exemplu, ca profil economic, Stockholm School of Economics, care are un prestigiu internațional mare în Științe Economice, în pofida faptului că este mult mai mică decât unele din universitățile publice mari suedeze care au și profil economic, precum Stockholm University, Uppsala University, University of Gothenburg sau University of Lund). Pe lângă aceasta, autonomia instituțională este sacră, uneori rezultând în modele organizatorice diferite chiar și între universitățile de stat.

Din lipsa spațiului, mă voi concentra însă pe ceea ce unește însă instituțiile academice/ de cercetare din Suedia: ambiția de a atinge și a susține excelența la nivel european sau chiar global în cel puțin câteva discipline sau subdiscipline; supunerea la evaluare continuă, onestă, imparțială (între altele, prin evaluatori externi și/sau criterii standard de performanță academică la nivel internațional); suport logistic și de infrastructură greu de egalat pentru tot ce înseamnă cercetare de performanță, inovație pedagogică etc.; interacțiune continuă și bidirecțională cu societatea, în ansamblu. Pe lângă aceasta, după cum știți, Suedia și țările scandinave în general, sunt mult peste media UE (să nu mai vorbim de cea globală) în ceea ce privește procentul din PIB investit în educație și cercetare (în R&D în general, de exemplu, Suedia investea în 2014, 3.15% din PIB, media EU-28 în același an fiind 2.03%; România alocă acestui domeniu, în același an, doar 0.38% din PIB, sub nivelul Bulgariei, care avea deja 0.8%, sau Ungariei, cu 1.37% din PIB). Pe lângă această finanțare publică de excepție, există și multe fundații

private sau public-private care sunt toate foarte interesate de susținerea și promovarea cercetării, uneori pe anumite tematici sau în domenii și subdomenii foarte specifice etc.

În România de exemplu, implicația mediului privat în susținerea cercetării aplicate este infimă, să nu mai vorbim de susținerea necondiționată a cercetării de bază, fundamentale, ca datorie societală și până la urmă ca investiție strategică în viitorul societății unde aceste companii funcționează! Acestea fiind spuse, ar trebui să fie clar că emigrația creierelor din Europa (inclusiv Suedia sau alte state scandinave) către SUA – care a fost în particular problematică, și mai ales în Științele Economice, în anii 70 și 80 – s-a ameliorat de ceva vreme. Ba chiar constatăm un revers al fenomenului foarte recent, mai ales de când cu instaurarea epocii Trump. Cu toate acestea este greu de egalat mediul competitiv de foarte înaltă performanță din cele mai bune universități și instituții de cercetare din SUA și acum, iar elita cercetătorilor economiști este în mare parte localizată tot acolo (NB: precizez aici că în SUA există discrepanțe enorme între universitățile de top mondial și o universitate oarecare, considerată aleator, uneori mult mai mari decât diferențele dintre universitățile din state europene).

Însă în statele scandinave sau în unele țări din Europa continentală există acum multe alte avantaje în mediul academic/ de cercetare, pe lângă cele strict pecuniare, între altele privind balanța dintre muncă și viață de familie, sau suportul societal în general etc., pe care mulți dintre noi, în academic, le apreciem peste componenta salarială. Ca să concretizez puțin, ilustrând printr-o anecdotă interesul pentru poziții în academic în Suedia: pentru o poziție de Assistant Prof (lector) la departamentul de economie al Universității din Stockholm au aplicat acum câțiva ani peste 700 (șapte sute!) de candidați: ori asta e mult mai mult decât, de obicei, numărul de candidați pe „junior job market” în Economice, de la marile universități americane. Elveția, Germania, Olanda, țările scandinave, au reușit de vreun deceniu să se plaseze destul de bine în competiție cu SUA sau Anglia, mai nou, în ceea ce privește atragerea cercetătorilor (și, din nou, mă refer aici la Economice, unde cunosc bine situația, dar situația e similară și în Științe Exacte. de exemplu).

România ar putea să învețe multe din exemplul acestor state. Aș putea să vă dau și niște statistici. 40% din departamentele economice de top la nivel mondial sunt acum în Europa, cele mai multe fiind desigur în Anglia (cu o proporție de peste 10%), Germania (cu peste 5%) etc., Suedia are nu mai

puțin de 4 departamente de economie de top mondial. Deci nu e rău deloc în Europa vestică pentru cercetare (economică și nu numai), iar situația se poate îmbunătăți și mai mult în următorii ani.

Ce s-ar putea replica din sistemul suedez, din sistemele nordice, în general, în cel românesc? Cine trebuie să își asume schimbările radicale și care ar fi acestea? Avem doar o problemă de subfinanțare cronică?

Dacă diferența dintre nivelurile de finanțare între Suedia și România este pur și simplu absurdă (românii nici acum nu par că au înțeles de ce au nevoie de cercetare științifică și învățământ superior), subfinanțarea la noi NU ESTE cea mai mare problemă. Știu că mulți oameni din mediul academic autohton sunt oarecum revoltați de această părere a mea. Să presupunem pentru firul discuției că mâine am avea în România bugetul Suediei alocat pentru cercetare și educație: ar fi bani efectiv aruncați pe fereastră, atâta vreme cât încă nu s-a produs acea schimbare fundamentală, acea revoluție în felul cum “valoarea” este interpretată, evaluată, promovată, susținută. Nu mai puteți susține/ recompensa/ defila cu pseudo-știința! Nota Bene: plagiatele sunt doar vârful aisbergului, lumea jurnalistică pare să insiste pe ele, dar problema mult mai mare și mai nocivă este cantitatea enormă de lucrări „originale”, dar fără nici o relevanță, fără nici un fond, complet redundante. Sau, pentru că mulți se lamentează că și componenta didactică e importantă: câtă vreme absolvenții facultăților ajung direct în șomaj, sau în șomaj după două luni de probă, sau sunt nevoiți să lucreze în job-uri complet diferite („mismatch” în plasarea pe piața muncii), în ce măsură profesorii sunt folositori chiar și doar prin predat? Asta ca să nu ating încă faptul că pentru a preda cunoștințe specializate, actuale, relevante pentru sectorul economic contemporan, trebuie să îți fi dovedit expertiza prin cercetare. Un itinerar foarte scurt și concis pentru a alinia cercetarea economică din România la standarde internaționale ar urma un traseu care începe prin a asigura faptul că “stimulii extrinseci” sunt cei potriviți (între altele, trebuie să te asiguri că prin mecanismul implementat recompensezi/ promovezi/ susții ceea ce este valoare recunoscută la nivel internațional). Trigger-ul pentru aceasta este motivația intrinsecă a cercetătorului ambițios din țară.

Ca implementare concretă, există mai multe soluții complementare, unele care constau în (re)formarea unor centre/ departamente de excelență care să funcționeze strict în baza standardelor internaționale (în timp celelalte fie transformându-se și ele sau pierzând în fața concurenței), iar altele care

constau în nașterea și promovarea unor noi centre și instituții, funcționând direct în baza criteriilor uzuale în mediul academic internațional, care ar încuraja la fața locului și restul instituțiilor și ar avea și externalități pozitive directe. Important în design-ul instituțional academic de viitor este fără îndoială regimul acordat evaluării academice externe, oneste, profesioniste, practic copiind bunele practici internaționale.

Cum poate fi refăcută o relație atât de importantă precum cea dintre membrii trinomului mediu academic – cercetare – economie reală? Cum legăm cercetarea și procesul educațional de piața muncii? Cum se leagă acestea, spre exemplu, în Suedia?

În primul rând prin a ne asigura că avem oameni competenți în sectorul academic — și super-competenți în funcții de conducere/ decizie din sectorul academic —, revin la ce spuneam și anterior ca răspuns la întrebările dvs. Cineva din mediul academic care nu a publicat nimic relevant, într-o „carieră” de zeci de ani, din punct de vedere al fluxului primar, internațional, al științei, nu are cum să predea cunoștințe de specialitate cu impact real sau să fie mentor pentru generații de studenți care se pregătesc să intre pe piața muncii. Persoanele care nu sunt conectate la fluxul principal al științei sunt, cu o probabilitate aproape unitară, disconectate și de inovațiile pedagogice recente, și de legătura dintre cele predate în învățământul superior și economia reală, care este evident o conexie fluidă, dinamică. În al doilea rând, este nevoie de o interacțiune mai amplă și mai sistematică cu societatea în general, incluzând aici, desigur, și mediul corporate. Și prin această interacțiune înțeleg un dialog, nu un monolog de o parte sau de alta. În Olanda se organizau de exemplu sesiuni informative pentru studenți începând încă din anul 1, cu diferiți potențiali angajatori (veniți la dorința lor sau conform interesului exprimat al studenților), sau reprezentanți ai unor „graduate programs” (masterate, doctorate etc.) — eu însumi am organizat asemenea job market-uri academice pe vremea când eram Președinte al Consiliului Doctoral din Institutul Tinbergen din Olanda —, sau diverse organizații publice naționale sau internaționale, ministere de stat etc. Uneori acestea erau urmate concret de internship-uri și alte modalități de colaborare directă între cei mai interesați și motivați studenți și companiile/ organizațiile interesate de o eventuală recrutare etc. Ceva similar se întâmplă în Danemarca sau Suedia, în cea din urmă cel puțin studenții de la universitatea mea curentă (Stockholm University) fiind inclusiv încurajați, motivați și “antrenați” să își deschidă cât mai devreme propria afacere, propria companie

(în universitățile top din SUA acest lucru se făcea deja de ani buni, de altfel, universități cum este MIT lăudându-se la propriu cu numărul foarte mare de companii de succes lansate de studenții, sau în colaborare de studenții și profesorii săi)!

În al treilea rând, cercetarea științifică trebuie percepută și apreciată ca un factor deosebit de important care poate contribui decisiv la creșterea productivității, la o creștere economică generală durabilă și sustenabilă, la ridicarea nivelului de trai al întregii societăți. Și aici aș începe prin a preciza și repeta de multe ori, să priceapă toți, că este absolut nocivă ideea de a susține și promova doar cercetarea aplicată (cum au promovat în România chiar și unele ministere ale educației anterioare), și a considera că cercetarea de bază, fundamentală, nu (mai) are vreo relevanță. Gândiți-vă doar că multe dintre descoperirile științifice cu aplicații tehnologice care au revoluționat practic lumea au fost accidentale, parte din descoperirea științifică fără vreun scop setat anume, care caută răspunsuri la unele întrebări bine precizate.

Desigur, cercetarea aplicată este foarte importantă, nu aș vrea să fiu înțeles greșit, și, întorcându-mă puțin la ideea dialogului între mediul științific și societate, este foarte bine ca cercetătorii să urmărească și ceea ce societatea dorește acum, imediat, să rezolve chestiuni concrete și de aplicabilitate urgentă. Pentru asta, în țările civilizate unde cercetarea științifică e valorizată cum trebuie, există numeroase programe de granturi tematice, private sau public-private, acestea schimbându-se de exemplu anual sau unele fiind chiar accesibile în regim de urgență .

Se știe faptul că în România granița dintre cercetare și partea didactică este una destul de puțin clar conturată în viața unui cadru didactic. Cum este în alte state? Cum ar trebui setate lucrurile pentru a îmbunătăți sensibil situația? Poate fi o persoană din mediul academic la fel de bună atât ca și cercetător cât și ca pedagog?

Sunt adeptul declarat al universităților/ instituțiilor organizate în baza principiului humboldtian (a se reciti W. Von Humboldt (1810): „Asupra Organizării Interne și Externe a Instituțiilor de Învățământ Superior din Berlin”), deci consider că învățământul superior și cercetarea nu ar trebui organizate/ tratate/ efectuate separat, fiind ambele sine qua non și puternic complementare într-un proces complet de educare generală, de cunoaștere, de satisfacere a curiozității umane. Într-un mediu academic performant, cei

care fac cercetare relevantă ar trebui deci și să aibă ocazia să poată disemina cunoștințele lor, între altele, prin cursuri oferite studenților sau prin mentorat de studenți la diverse niveluri. Există desigur perioade când unii dintre noi, în mediul academic universitar, putem fi axați mai mult pe proiecte de cercetare specifice și mai puțin pe predare, dar pe termen lung sau mediu nu cunosc practic pe nimeni dintre colegii mei din străinătate, din mediul universitar principal, care să nu fi predat sau să nu își fi dorit să predea. Există diferențe între diferite țări și instituții relativ la normele de predare desigur, și nu voi intra aici în detalii, dar ideea pe care vreau să o transmit e că cele două se îmbină de obicei armonios. Aș dori aici și să comentez părerea neinformată a unora, cam mulți în România, că un cercetător de vârf ar fi un pedagog mai rău decât cineva care nu face cercetare și se axează doar pe predare: nu există evidențe pentru asta. Profesorii și mentorii de la care am învățat cel mai mult au fost și cei mai buni cercetători în subdisciplinele lor (am avut privilegiul de a fi mentorat în mod direct inclusiv de unul din premianții Nobel în Economie, Dale Mortensen); pe de altă parte, eu însumi sunt foarte satisfăcut oricând pot să predau anumite cursuri specializate, designate de mine de la cap la coadă, unor studenți motivați și ambițioși, și am făcut asta în diferite țări, sub formă de cursuri scurte și intensive sau foarte lungi, atât pentru programe universitare (undergraduate) cât și pentru programe post-universitare (ie. Masterate sau programe post-doctorale).

Pe de altă parte, este adevărat că o universitate care se descrie ca „de cercetare” („research university”) va fi, conform standardelor internaționale, evaluată în primul și în primul rând prin relevanța ei în cercetarea globală – și evident că există și instituții pure de cercetare, precum și universități fără un cadru de cercetare (de obicei având în oferta educațională doar un program universitar, nu și masterate sau doctorate). Scopul universităților humboldt-iene este deci de a promova și susține atât personal care se specializează în cercetare de performanță și în predare de cursuri specializate, la granița cunoașterii, precum și personal care dimpotrivă se axează pe o traiectorie de predare de cursuri de bază, introductive, de exemplu (dar care totuși continuă să citească și să participe în seminare de cercetare etc., eventual cu o activitate de cercetare mai modestă). La Northwestern University în SUA, de exemplu, unde am petrecut 2 ani la nivel post-doctoral, există o traiectorie separată pentru „profesori de instrucție în economie”, cu toate treptele uzuale (lector, conferențiar, profesor plin), care sunt deci axați pe predare, relativ la „profesorii de economie” (din nou, cu treptele lector, conferențiar, profesor

plin) în regim normal, care sunt axați pe cercetare (și pe predarea cursurilor specializate, în particular de masterat de cercetare sau doctorat etc.).

Remunerația este desigur diferită, personalul de cercetare fiind cel priorizat și cel care aduce cea mai mare parte din reputația acestei universități de top mondial, însă există un respect deosebit pentru oamenii specializați pe didactic, inclusiv prin evidențierea și publicizarea acelor care au obținut rezultate extraordinare, de exemplu pregătind echipe de concurs studențesci în competiții interuniversitare, sau excelând la calificativele obținute din partea studenților etc. Și în Suedia sau Danemarca există o traiectorie separată pentru oameni în special angajați în predare/ instrucție, deși nu atât de bine demarcată ca cea din SUA.

Ceea ce e important de reținut de aici este că o reformă a sistemului din România, în interiorul universităților de cercetare, pe linia aceasta de instrucție pentru cei care nu doresc neapărat să fie evaluați conform criteriilor de cercetare internaționale, ci pe o linie pedagogică, ar fi desigur posibilă. Atrag însă atenția că aceasta nu poate să însemne, ca un compromis total, că oameni care nu ar trebui să facă parte din academic ar reuși să se „ascundă” în sistem ca profesori de instrucție, fără să mai fie nevoiți să dovedească vreo calitate/ expertiză de cercetare prin publicații viitoare. Ei ar fi, desigur, evaluați foarte serios din punct de vedere al abilității lor didactice. Ori evaluările acestea didactice pot fi extrem de serioase și de dure: de exemplu, atât în Olanda, Danemarca sau Suedia, toată lumea care urmează să predea în învățământul superior trebuie să treacă cu brio câteva cursuri de predare, organizate de multe ori sub formă de cicluri, și să fie inclusiv „examinați” în mod repetat de colegi mai experimentați și evaluatori externi, direct în timp ce predau studenților.

Avem români, tineri sau la maturitatea capacității de exprimare a talentului, extrem de bine pregătiți, care au ales să-și dedice talentul și abilitățile unor alte sisteme educaționale, să contribuie la creșterea economică a altor state. Vă numărați printre ei. Cum putem să îi aducem mai aproape și să beneficiem, ca și societate, de valoarea lor?

Metaforic vorbind, „tăiați capetele proaste”, resetați totul la zero, asigurați funcționarea cercetării și învățământului superior în baza criteriilor standard din lumea civilizată, și vă vom demonstra, alături de cei talentați și motivați din interior, ce se poate face, ce se poate construi în România în materie de

cercetare de performanță (în Științe Economice): nu cred că ne-ar fi rușine între alte nații, ba chiar dimpotrivă, dacă am fi lăsați/ încurajați să facem asta. Alternativ, puneți umărul la, faceți lobby pentru nașterea unor instituții, unor centre noi, pure, construite și funcționând strict în baza standardelor internaționale — și acestea le vor devora în timp pe celelalte (pentru un exemplu, copie după instituții existente deja în Italia și Spania, vedeți articolul meu despre idealul „Institut Român pentru Economie și Finanțe” care ar putea fi înființat de BNR). Este tragic că acești oameni ambițioși și talentați sunt demotivați în mod explicit. Ajutați-ne să îi ajutăm, să vă ajutăm, să ne ajutăm. Altfel vor pleca și ei, și nu asta e problema! Problema e când vor pleca “definitiv” și când vor refuza să se întoarcă sau să mai fie în legătură cu România sub orice formă: au suferit destul.

Am început cu o radiografie, v-aș propune să încheiem cu o alta. Care ar fi diagnosticul în ceea ce privește economia noastră? Cum arată România în visele Dvs. peste 10 – 25 de ani? În ce condiții ați putea lua în considerare să vă întoarceți definitiv în România?

Am încetat să mai fac prognoze pentru decenii/ sferturi de veacuri s.a.m.d, deși ar fi ușor să fiu o Cassandra mioritică (cunoscută la noi și ca Brucan 2.0). Important este însă doar ce se va întâmpla într-un an, doi, maxim 5 ani: dacă nu are loc nicio schimbare în sensul celor precizate la răspunsurile mele anterioare, mă tem că în multe dimensiuni vom înregistra regres în mare parte ireversibil, în loc de minim progres. Și a propoz, un progres epsilon peste o jumătate de secol, în absolut, este un regres enorm în termeni relativi, pentru că alții, inclusiv vecini de-ai noștri din Europa de Est și/sau Balcani, vor fi deja mult mai departe. Cât despre perspective privind întoarcerea acasă, acestea se tot discută, se tot invocă, cel puțin la nivel formal, de mulți ani; însă rămân la nivel de discuție. Nu cred în ruptul capului că vreunul dintre noi, cei din diaspora științifică românească ne-am săturat de România, dar tare am dori să avem un semn cât de rapid posibil că nici România nu s-a săturat de noi...

Care ar fi trei epitete ce ar trebui să caracterizeze mediul academic din România, un mediu pe placul Dvs. ? Dar cele rezultate replicând întrebarea la economie și respectiv societatea românească, în ansamblu?

Mediu Academic: integritate, competență, meritocrație,

Economie: creștere durabilă, dezvoltare incluzivă, sustenabilitate,

Societate: educație, spirit civic, solidaritate.

Referințe folosite:

Buhai, I.S., G.C. Silaghi, F.O. Bâlbăie, A.G. Halunga, C.M. Litan, V. Midrigan, C. Pop-Eleches, Z. Sandor, and M.C. Voia (2016), *The Râse for Academic Integrity în Romanian (Domestic) Economic Sciences* · working report and manifesto on the state of Economic Sciences inside România. Direct accesibil prin http://www.sebastianbuhai.com/papers/publications/the_rise.pdf

Buhai, I.S., C.M. Litan, and G. C. Silaghi (2015), *Demotivarea performanței: Cazul criteriilor naționale de evaluare a cercetării în Științele Economice din România* (în Romanian), chapter în the 2015 Report of the Romanian Think Tank în grupul de Analiza, Atitudine și Acțiune în Politica Științei din România (Raport 2015-TT-G3A), Journal of Science Policy and Scientometrics/ Revista de Politica Științei și Scientometrie, 4, p 250-87. Direct accesibil, de exemplu, prin http://www.sebastianbuhai.com/papers/publications/Raport_Criterii_Evaluare_Stiinte_Economice_Romania_6Dec2015.pdf

Buhai (2015), Institutul Roman pentru Economie și Finanțe. Sau despre ce poate face Banca Națională pentru Excelență în Științele Economice din România · <http://blog.econacademia.net/2015/06/institutul-roman-pentru-economie-si-finante-sau-despre-ce-poate-face-banca-nationala-pentru-excelenta-in-stiintele-economice-din-romania/>

Buhai, I.S. (2005), Renasterea Prestigiului Doctoral în România, Direct accesibil, de exemplu, prin http://www.sebastianbuhai.com/pictures/RLIV/Prestigiul_Doctoral.pdf

Buhai (2005, reluat în 2014), Întrebări pentru candidații prezidențiali toate link-urile relevante și o prezentare succintă pot fi accesate prin: <http://blog.sebastianbuhai.com/2014/11/dupa-un-deceniu-aceleasi-intrebari-110-intrebari-despre-viziunea-candidatilor-prezidentiali-din-2014-turul-ii-privind-cercetarea-stiinta-si-tehnologia-romania/>

Buhai, I.S. (2004), Condiția Cercetătorului: Între Realitatea de Acasă și Idealul din Afară (în Romanian), Ad-Astra- The Young Romanian Scientists

Journal (online), Vol. 3 (2). Direct accesibil, de exemplu, prin http://www.sebastianbuhai.com/pictures/RLIV/eseu_Sinaia.pdf

Informații despre cursul predat la UBB Cluj, relevant în contextul de față, prin pagina www.sebastianbuhai.com/teaching

Alte materiale relevante pentru tema de aici (eseuri) accesibile prin pagina <http://www.sebastianbuhai.com/essays/>

Alte materiale relevante (interviuri și relatări în mass-media: presa, televiziune, etc): <http://www.sebastianbuhai.com/media-coverage/>

Toate informațiile despre conferințele ERMAS, inițiate în 2014, prin: <http://www.econacademia.net/conferinta.html>

Eseuri pe teme atinse în acest interviu scrise de autor și/sau de alții pot fi citite și pe Blogul EconAcademia, blog al economiștilor romani din mediul academic, inițiat în 2014: <http://blog.econacademia.net/>

Like

Share

413 people like this. [Sign Up](#) to see what your friends like.

Newer Post

Older Post

**Moldindconbank a implementat FMA, soluția
Allevo de continuitate operațională**

**NNDKP și Cornerstone Communications : o
nouă alianță pe piața serviciilor profesionale
din România**

© 2018 Piata Financiară
Toate drepturile rezervate

Histats.com © 2005-2014 Privacy Policy - Terms Of Use - Check/do opt-out - Powered By Histats